

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญ ของจังหวัดอุบลราชธานี: มุมมองแนวคิดด้านการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Guidelines for the Development of Cultural Tourism Sites along the Merit-Making
Route in Ubon Ratchathani Province: Environmentally-Friendly Perspectives

มัลลิกา บุตรทองทิพย์^{1*} ภารดา บุญรัมย์²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Mallikar Budthongtim^{1*} Parada Boonrom²

^{1,2}Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding Author Email: mallikar.b@ubru.ac.th

(Received: October, 25, 2024; Revised: November, 29, 2024; Accepted: December 6, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี: มุมมองแนวคิดด้านการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยววัด ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ วัดหนองป่าพง วัดหลวง วัดพระธาตุหนองบัว วัดมหาวนาราม วัดทุ่งศรีเมือง วัดศรีอุบลรัตนาราม วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร วัดเลียบ วัดใต้ วัดถ้ำคูหาสวรรค์วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว วัดสระประสานสุข ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทีและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหัวใจสีเขียว มีระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 4.51 และมีระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านบริการสีเขียว ด้านการเดินทางสีเขียว ค่าเฉลี่ย 4.11, 3.95, 3.92 ตามลำดับ มีระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

ได้แก่ ด้านชุมชนสีเขียว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมสีเขียว ค่าเฉลี่ย 3.45, 3.45, 3.19 ตามลำดับ 2) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวคิด 7 Greens ได้แก่ ด้านหัวใจสีเขียว ควรประชาสัมพันธ์หรือมีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว ควรมีบริการรถนำเที่ยวสาธารณะ หรือ มีจักรยานบริการนักท่องเที่ยว มีข้อมูลแสดงเส้นทาง และระยะทางของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรักษาความสะอาดและรักษาสีเขียว การปลูกพืชสมุนไพรและรักษาความร่มรื่นในวัด และแทรกคำสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมในการแสดงธรรมหรือเทศนา ด้านกิจกรรมสีเขียว ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการท่องเที่ยว ด้านชุมชนสีเขียว ควรส่งเสริมให้ชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมกันดูแลและรักษาสีเขียวของสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการบริการสีเขียว บริษัทนำเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: แหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญ, การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Abstract

The research on the development guidelines for tourist attractions along the pilgrimage route culture of Ubon Ratchathani Province: Environmentally friendly perspectives has the following objectives: 1) to survey tourists' opinions on the development of tourist attractions along the pilgrimage route culture of Ubon Ratchathani Province based on the environmentally friendly perspectives. 2) To offer the guidelines for promoting and developing tourist attractions along the merit-making route culture of Ubon Ratchathani Province based on the concept of being environmentally friendly. This is a mixed-method research combining quantitative and qualitative approaches. The sample group consists of 385 tourists, both Thai and foreign, visiting temples that represent the identity of the merit-making route culture of Ubon Ratchathani Province, including: Wat Nong Pa Pong, Wat Luang, Wat Nong Bua, Wat Mahawanaram, Wat Thung Si Mueang, Wat Si Ubon Rattanaram, Wat Supattanaram Worawihan, Wat Liap, Wat Tai, Wat Tham Khuhasawan, Wat Sirindhorn Wararam Phu Phrao, and Wat Sa Prasansuk. The research

instruments were questionnaires and in-depth interview. The statistical analyses used included percentage, mean, standard deviation and hypothesis testing using t-test and F-test (one-way analysis of variance), with statistical significance set at .05

Research results revealed: 1) Tourists' overall opinions on the development of tourist attractions along the merit-making route culture of Ubon Ratchathani Province according to the concept of being environmentally friendly concepts were at a high level, with an average score of 3.80. When considering each aspect that the Green Heart aspect had a very good level of environmental friendliness, with an average score of 4.51, and a high level of environmental friendliness, including green tourist attractions, green services, and green transportation, with an average score of 4.11, 3.95, and 3.92, respectively. There was a moderate level of environmental friendliness, including green communities, social and environmental responsibility, and green activities, with an average score of 3.45, 3.45, and 3.19, respectively. 2) Guidelines for promoting and developing tourist attractions along the merit-making route culture of Ubon Ratchathani Province with the concept of being environmentally friendly according to the 7 Greens concept, including: Green Heart: should be publicized or have activities that make tourists more aware and conscious of the importance of the environment. Green Logistics: Public transportation should be provided or bicycles should be provided for tourists, with information showing routes and distances between tourist attractions and nearby tourist attractions. Green Attraction: should be a public relations sign about cleanliness and environmental conservation, planting herbs and maintaining shade in the temple, and insert environmental teachings into Dharma teachings or sermons. Green Activities, should be encouraged the tourists to participate in environmental activities alongside their tourism. Green Communities, houses, temples and schools should be encouraged to participate in taking care of and preserving the environment. Green Services, tour operators should participate in being environmentally friendly, providing advice to tourists on environmentally friendly tourism. In terms of social and environmental responsibility (Green Plus), all parties involved should seriously prioritize environmentally friendly tourism.

Keywords: Cultural Tourism Merit-Making Route, Environmental Friendliness

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2558 – ปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ 250 ล้านคน 260 ล้านคนและ 279 ล้านคน ตามลำดับ มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายได้ 1,946 พันล้านบาท 1,794 พันล้านบาท และ 2,470 พันล้านบาท ทั้งนี้ เนื่องมาจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษา และศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวทั้งในด้านสุขภาพ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีชนเผ่า และประวัติศาสตร์ความเป็นอุบลราชธานี ซึ่งมีการเติบโตต่อเนื่องทุกปี (สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี, 2567) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมอง ความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคมโดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, 2558) จังหวัดอุบลราชธานี มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมากโดยเฉพาะวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจและนิยมมาเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เมื่อพิจารณาจากศักยภาพในพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า จำนวนวัดในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี มีทั้งสิ้น 1,631 วัด และจากงานวิจัยของมัลลิกา บุตรทองทิพย์ และศุภกัญญา เกษมสุข (2558) ศึกษาการกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเส้นทางบุญเสริมสร้างการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จัดลำดับวัดที่มีความโดดเด่นแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี จากมากที่สุดมาน้อยที่สุด 9 ลำดับ ได้แก่ ลำดับที่ 1 วัดหนองป่าพง และ วัดหลวง ลำดับที่ 2 วัดพระธาตุหนองบัว และวัดมหาวนาราม ลำดับที่ 3 วัดทุ่งศรีเมือง และวัดศรีอุบลรัตนาราม ลำดับที่ 4 วัดสุปัฏนารามวรวิหาร

ลำดับที่ 5 วัดเลียบ ลำดับที่ 6 วัดใต้ ลำดับที่ 7 วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ลำดับที่ 8 วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว ลำดับที่ 9 วัดสระประสานสุข โดยเป็นวัดที่มีอัตลักษณ์เกี่ยวกับองค์พระธาตุ และพระอุโบสถ ได้แก่ วัดพระธาตุหนองบัว วัดสุปฏิหารามวรวิหาร วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว วัดสระประสานสุข และวัดที่มีอัตลักษณ์เกี่ยวกับพระพุทธรูป หรือพระอริยสงฆ์ ได้แก่ วัดหนองป่าพง วัดทุ่งศรีเมือง วัดเลียบ วัดใต้ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ทั้งนี้ นอกจากส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เพื่อสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีแล้ว ควรมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย ตามเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยที่ทุกภาคีต้องการ คือ “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน”

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ในบริบทการพัฒนาประเทศมิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พ.ศ. 2566 - 2570) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) จึงมุ่งศึกษาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิด 7 Green Concept ได้แก่ หัวใจสีเขียว (Green Heart) การที่ทุกภาคส่วนตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) การมีพาหนะวิธีการเดินทาง ข้อมูลการเดินทาง ที่ประหยัดพลังงานหรือพลังงานในการเดินทางท่องเที่ยววัดที่ปล่อยพลังงานเรือนกระจกน้อยที่สุด แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) การมีพื้นที่วัดที่เป็นสัดส่วน เหมาะสมความสะอาดและความเป็นระเบียบของวัด ความร่มรื่นของวัด การกำจัดขยะมูลฝอยของวัด การจัดการการจัดการน้ำทิ้ง/ น้ำเสีย ของวัด การจัดการเมรุเผาศพของวัด การจัดการมลพิษทางเสียงของวัด สุขอนามัยและความปลอดภัยภายในวัด การส่งเสริมให้วัดเป็นเขตปลอดอบายมุข การประชาสัมพันธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดช่องทางต่าง ๆ การเทศนาสอดแทรกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และ ภัยพิบัติธรรมชาติ วัดมีกิจกรรมเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว/ นันทนาการในวัดที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และให้โอกาสการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด โดยสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม การลดมลพิษจากการจัดรูปเทียนของนักท่องเที่ยว การลดขยะจากการใช้พวงหรีดของนักท่องเที่ยว การเลือกสถานที่ที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว ชุมชนสีเขียว (Green Community) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด ควบคู่กับวัฒนธรรมของท้องถิ่น การบริการสีเขียว (Green Service) หมายถึง การสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมของบริษัทยานุรักษ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) การสนับสนุน ทั้งด้านสติปัญญา แรงกาย หรือกำลังทรัพย์เพื่อรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในวัดของบุคคล ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

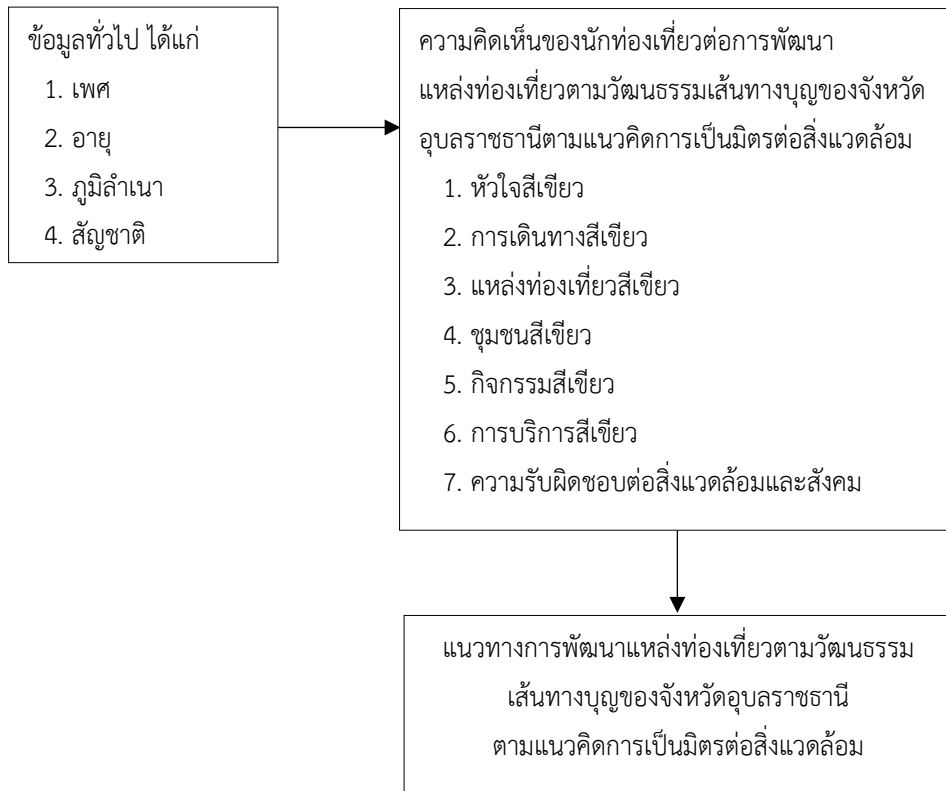
ไทย, 2567) เพื่อลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อนในบริบทของการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี ให้มีแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น การสร้างวัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ อาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีจากงานวิจัยของวิชา ภูจินดาและณัฐธิดา พัฒนเจริญ (2564) เรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสะนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี งานวิจัยของลำยอง ปลั่งกลาง (2559) เรื่อง การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง และงานวิจัยของมัลลิกา บุตรทองทิพย์ และศุภกัญญา เกษมสุข (2558) เรื่องการกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเส้นทางบุญเสริมสร้างการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิด 7 Green Concept ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2567) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยววัดที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี วัดที่มีอัตลักษณ์เกี่ยวกับองค์พระธาตุ และพระอุโบสถ ได้แก่ วัดหนองบัว วัดสุปฏิหารามวรวิหาร วัดสิรินธรวราราม ภูพร้าว วัดสระประสานสุข และวัดที่มีอัตลักษณ์เกี่ยวกับพระพุทธรูปหรือพระอริยสงฆ์ ได้แก่ วัดหนองป่าพง วัดทุ่งศรีเมือง วัดเลียบ วัดใต้ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นประชากร ที่มีจำนวนไม่แน่นอน ทราบแต่ว่ามีจำนวนมาก กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคำนวณของโรสคอฟ (Roscoe, 1975) จำนวน 385 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 345 คน นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ จำนวน 40 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรจากสำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาคที่ 12 อุบลราชธานี บุคลากรจากฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี นักวิชาการ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ หัวใจสีเขียว (Green Heart) รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) ชุมชนสีเขียว (Green Community) การบริการสีเขียว (Green Service) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม เพื่อใช้สอบถามนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. การหาความเชื่อมั่น(Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำการทดสอบ (Pre-test) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่มีความยากง่ายเพียงใด จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

4. การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ผล

การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรจากสำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาคที่ 12 อุบลราชธานี บุคลากรจากฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี นักวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ท่าน และจากเทปสนทนา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีคำถาม ชนิดปลายเปิด และปลายปิด เมื่อรวบรวมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถามแล้ว คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมาลงรหัสเพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ได้แก่ สถิติทดสอบ t (T-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ภูมิลำเนา สัญชาติ แตกต่างกัน เกี่ยวกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี สถิติทดสอบ F (F-test) หรือเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันเกี่ยวกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 61 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 มีภูมิลำเนาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 328 คน มีสัญชาติไทย จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 89.6

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของ จังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
หัวใจสีเขียว (Green Heart)	4.51	.41	มากที่สุด
การเดินทางสีเขียว (Green Logistics)	3.92	.52	มาก
แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction)	4.11	.21	มาก

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของ จังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ชุมชนสีเขียว (Green Community)	3.45	.56	ปานกลาง
กิจกรรมสีเขียว (Green Activity)	3.19	.34	ปานกลาง
บริการสีเขียว (Green Service)	3.95	.60	มาก
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Green Plus)	3.45	.56	ปานกลาง
รวม	3.80	.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่นักท่องเที่ยวเห็นว่าควรมีการพัฒนาตามแนวคิด 7 Green Concept ภาพรวม ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหัวใจสีเขียวมีระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 4.51 และมีระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านบริการสีเขียว ด้านการเดินทางสีเขียว ค่าเฉลี่ย 4.11, 3.95, 3.92 ตามลำดับ มีระดับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านชุมชนสีเขียว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมสีเขียว ค่าเฉลี่ย 3.45, 3.45, 3.19 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ภูมิลำเนา สัญชาติ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านหัวใจสีเขียว ด้านการเดินทางสีเขียว ด้านชุมชนสีเขียว ด้านบริการสีเขียว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียว แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว ชุมชนสีเขียว กิจกรรมสีเขียว บริการสีเขียว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 นักท่องเที่ยวที่มีภูมิสำเนาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้านหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ชุมชนสีเขียว กิจกรรมสีเขียว บริการสีเขียว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้านหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ชุมชนสีเขียว กิจกรรมสีเขียว บริการสีเขียว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็น	เพศชาย		เพศหญิง		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หัวใจสีเขียว (Green Heart)	4.50	.42	4.51	.40	-.131	.895
การเดินทางสีเขียว (Green Logistics)	3.88	.51	3.94	.52	-1.231	.219
แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction)	4.20	.19	4.05	.19	7.477	.000*
ชุมชนสีเขียว (Green Community)	3.47	.51	3.43	.58	.674	.501
กิจกรรมสีเขียว (Green Activity)	3.29	.31	3.12	.34	4.697	.000*
บริการสีเขียว (Green Service)	3.97	.58	3.93	.62	.658	.511
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Green Plus)	3.72	.41	3.68	.42	.927	.354

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านหัวใจสีเขียว ด้านการเดินทางสีเขียว ด้านชุมชนสีเขียว ด้านบริการสีเขียว ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน แต่ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ด้านกิจกรรมสีเขียว แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของ
จังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็น	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
หัวใจสีเขียว (Green Heart)	ระหว่างกลุ่ม	6.301	4	1.575	10.534	.070
	ภายในกลุ่ม	56.826	380	.150		
	รวม	63.127	384			
การเดินทางสีเขียว (Green Logistics)	ระหว่างกลุ่ม	10.254	4	2.564	10.611	.105
	ภายในกลุ่ม	91.808	380	.242		
	รวม	102.062	384			
แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction)	ระหว่างกลุ่ม	1.416	4	.354	9.009	.000*
	ภายในกลุ่ม	14.932	380	.039		
	รวม	16.348	384			
ชุมชนสีเขียว (Green Community)	ระหว่างกลุ่ม	2.391	4	.598	1.944	.103
	ภายในกลุ่ม	116.871	380	.308		
	รวม	119.262	384			
กิจกรรมสีเขียว (Green Activity)	ระหว่างกลุ่ม	2.581	4	.645	5.853	.132
	ภายในกลุ่ม	41.890	380	.110		
	รวม	44.471	384			
บริการสีเขียว (Green Service)	ระหว่างกลุ่ม	5.818	4	1.455	4.151	.115
	ภายในกลุ่ม	133.143	380	.350		
	รวม	138.961	384			
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม (Green Plus)	ระหว่างกลุ่ม	2.391	4	.598	1.944	.103
	ภายในกลุ่ม	116.871	380	.308		
	รวม	119.262	384			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัด
อุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดด้านหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว ชุมชนสีเขียว กิจกรรมสีเขียว บริการสีเขียว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างรายคู่ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน

ความคิดเห็น	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I -J)	P
แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction)	น้อยกว่า 30 ปี	31 – 40 ปี	-.00076	.977
		41 – 50 ปี	.13000*	.000
		51 – 60 ปี	-.02541	.506
		61 ปี ขึ้นไป	-.05496	.136
	1 – 40 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	.00076	.977
		41 – 50 ปี	.13076*	.000
		51 – 60 ปี	-.02465	.508
		61 ปี ขึ้นไป	-.05420	.130
	41 – 50 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	-.13000*	.000
		31 – 40 ปี	-.13076*	.000
		51 – 60 ปี	-.15541*	.000
		61 ปี ขึ้นไป	-.18496*	.000
	51 – 60 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	.02541	.506
		31 – 40 ปี	.02465	.508
		41 – 50 ปี	.15541*	.000
		61 ปี ขึ้นไป	-.02955	.511
	61 ปี ขึ้นไป	น้อยกว่า 30 ปี	.05496	.136

ความคิดเห็น	อายุ (I)	อายุ (J)	Mean Difference (I - J)	P
		31 – 40 ปี	.05420	.130
		41 – 50 ปี	.18496*	.000
		51 – 60 ปี	.02955	.511

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบเชิงซ้อน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว แตกต่างกัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 41 – 50 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับทุกช่วงอายุ

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจำแนกตามภูมิภาค

ความคิดเห็น	อุบลราชธานี		ต่างจังหวัด		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
หัวใจสีเขียว (Green Heart)	4.49	.41	4.60	.36	-1.958	.071
การเดินทางสีเขียว (Green Logistics)	3.92	.52	3.88	.51	.615	.539
แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction)	4.10	.21	4.15	.19	-1.605	.109
ชุมชนสีเขียว (Green Community)	3.45	.56	3.44	.54	.158	.875
กิจกรรมสีเขียว (Green Activity)	3.19	.33	3.17	.38	.457	.648
บริการสีเขียว (Green Service)	3.91	.62	4.18	.43	-4.034	.300
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Green Plus)	3.68	.42	3.81	.38	-2.138	.143

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามภูมิฐานะ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิฐานะแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ชุมชนสีเขียว กิจกรรมสีเขียว บริการสีเขียว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานีตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจำแนกตามสัญชาติ

ความคิดเห็น	ไทย		ต่างชาติ		t	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
หัวใจสีเขียว (Green Heart)	4.51	.40	4.49	.44	.230	.818
การเดินทางสีเขียว (Green Logistics)	3.89	.50	4.11	.61	-2.509	.078
แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction)	4.11	.21	4.09	.17	.734	.464
ชุมชนสีเขียว (Green Community)	3.44	.54	3.53	.68	-.759	.452
กิจกรรมสีเขียว (Green Activity)	3.17	.32	3.31	.44	-1.860	.070
บริการสีเขียว (Green Service)	3.98	.61	3.70	.46	2.779	.106
ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Green Plus)	3.71	.42	3.61	.42	1.385	.167

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามสัญชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ชุมชนสีเขียว กิจกรรมสีเขียว บริการสีเขียว ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า

4.1 ด้านหัวใจสีเขียว (Green Heart) ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือมีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนท่องเที่ยว การเคารพกติกาของแหล่งท่องเที่ยว

4.2 ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) ควรมีบริการรถนำเที่ยวสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือมีจักรยานบริการนักท่องเที่ยว เพื่อลดมลภาวะจากภาวะเรือนกระจก และมีข้อมูลแสดงเส้นทางและระยะทางของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวในการวางแผนการเดินทาง

4.3 ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรักษาความสะอาด และรักษาสีสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงถังขยะที่แยกสี ตามประเภทขยะ การจัดการขยะจากเศษอาหาร การปลูกพืชสมุนไพรและรักษาความร่มรื่นในวัด และการสอดแทรกคำสอนเกี่ยวกับการเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในการแสดงธรรมหรือเทศนา

4.4 ด้านกิจกรรมสีเขียว (Green Activity) ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมปั่นจักรยานทั่ววัด การกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยไม่จุดธูป การหลีกเลี่ยงสังฆทานที่ทำจากพลาสติก การรณรงค์การใช้น้ำ สิ่งของที่เป็นประโยชน์มาทำพวงหรีดแทนพวงหรีดดอกไม้สด

4.5 ด้านชุมชนสีเขียว (Green Community) ควรส่งเสริมให้ชุมชน โดยมีความร่วมมือกัน ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนในการใส่ใจและร่วมกันดูแลและรักษาสีสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว

4.6 ด้านการบริการสีเขียว (Green Service) บริษัทนำเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้ถุงพลาสติก การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4.7 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

5. ข้อมูลจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากที่สุด คือ นักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าการลดการจุดธูปเทียนเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รองลงมา ได้แก่ ควรลดขยะจากสังฆทานและพวงหรีด ควรมีพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น มีจักรยานบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการรักษาความสะอาดห้องน้ำมากขึ้น ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์นักวิชาการและบุคลากร สรุปได้แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

5.1 ด้านหัวใจสีเขียว (Green Heart) ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือมีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนท่องเที่ยว การเคารพกติกาของแหล่งท่องเที่ยว

5.2 ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) ควรมีบริการรถนำเที่ยวสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือ มีจักรยานบริการนักท่องเที่ยว เพื่อลดมลภาวะจากภาวะเรือนกระจก และมีข้อมูลแสดงเส้นทางและระยะทางของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวในการวางแผนการเดินทาง

5.3 ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรักษาความสะอาดและรักษาสีสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงถังขยะที่แยกสี ตามประเภทขยะ การจัดการขยะจากเศษอาหาร การปลูกพืชสมุนไพรและรักษาความร่มรื่นในวัด และการสอดแทรกคำสอนเกี่ยวกับการเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในการแสดงธรรมหรือเทศนา

5.4 ด้านกิจกรรมสีเขียว (Green Activity) ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการท่องเที่ยว เช่นการจัดกิจกรรมปั่นจักรยานทัวร์วัด การกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การสัการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยไม่จุดธูป การหลีกเลี่ยงสังฆทานที่ทำจากพลาสติก การรณรงค์การใช้น้ำ สิ่งของที่เป็นประโยชน์มาทำพวงหรีดแทนพวงหรีดดอกไม้สด

5.5 ด้านชุมชนสีเขียว (Green Community) ควรส่งเสริมให้ชุมชน โดยมีความร่วมมือกัน ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน ในการใส่ใจและร่วมกันดูแลและรักษาสีสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว

5.6 ด้านการบริการสีเขียว (Green Service) บริษัทนำเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้ถุงพลาสติก การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.7 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากที่สุด คือ นักท่องเที่ยว

มีความคิดเห็นว่าการลดการจุกจุกเพี้ยนเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รองลงมา ได้แก่ ควรลดขยะจากสังฆทานและพวงหรีดและลดการใช้พลาสติก ควรมีพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น มีจักรยานบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการรักษาความสะอาดห้องน้ำให้มากขึ้น ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สอดคล้องกับบทความวิจัยของวิชา ภูจินดาและณัฐธิดา พัฒนเจริญ (2564) เรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสน่า ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี พบว่า นักท่องเที่ยวจำนวนมากมีความเห็นว่ามีปัญหาของเสียและขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นและเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาเรื่องทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม คิดเป็นร้อยละ 33.0 นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาเสียงดังรบกวน ปัญหาการจราจรติดขัด และสูญเสียความสงบ และนักท่องเที่ยวคิดว่าการมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนส่วนใหญ่ คือ การลดใช้ถุงพลาสติกเกินกว่าครึ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมาเป็นการทิ้งขยะให้ถูกที่และช่วยแยกขยะ คิดเป็นร้อยละ 61.0 และปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนคิดเป็นร้อยละ 56.0

3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีอายุ 31 - 40 ปี การประชาสัมพันธ์ควรใช้สื่อโซเชียล เพราะสามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุช่วงนี้ได้มากที่สุด การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญตามแนวคิดการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวตามแนวคิด 7 Greensให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ทางสื่อโซเชียลทั้ง Line และ Facebook

3.1 ด้านหัวใจสีเขียว (Green Heart) ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือมีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนท่องเที่ยว การเคารพกติกาของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของลำยอง ปลั่งกลาง (2559) เรื่อง การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวมีบริบท ด้านคุณภาพที่สอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวใกล้เคียงกัน คือ มีคะแนนประเมินอยู่ในเกณฑ์ระดับดีเด่นและระดับดี โดยเรียงลำดับมาตรฐานได้ คือด้านแหล่งท่องเที่ยวและด้านบริการ รองลงมา คือ ด้านการตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และ ด้านชุมชน มีคะแนนน้อยที่สุดในด้านรูปแบบการเดินทางและกิจกรรมท่องเที่ยว ส่วนแนวทางการพัฒนาคุณภาพไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กลุ่มจะต้องให้ความสำคัญกับความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (หัวใจสีเขียว) เป็นลำดับแรกเพราะจะนำไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวในองค์ประกอบอื่น ๆ ต่อไป

3.2 ด้านรูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) ควรมีบริการรถนำเที่ยวสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือมีจักรยานบริการนักท่องเที่ยว เพื่อลดมลภาวะจากภาวะเรือนกระจก และมีข้อมูลแสดง

เส้นทางและระยะทางของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวในการวางแผนการเดินทาง

3.3 ด้านแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) ควรมีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรักษาความสะอาดและรักษาสีเขียว เช่น การทิ้งขยะลงถังขยะที่แยกสี ตามประเภทขยะ การจัดการขยะจากเศษอาหาร การปลูกพืชสมุนไพรและรักษาความร่มรื่นในวัด และการสอดแทรกคำสอนเกี่ยวกับการเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในการแสดงธรรมหรือเทศนาสอดคล้องกับงานวิจัยของประพิณวดี ศิริศุภลักษณ์ และคณะ (2557) เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวเชิงพื้นที่ของเกาะสมุย ภายใต้พลวัตของโลก เพื่อมุ่งหมายให้สถานที่ท่องเที่ยวอย่างเกาะสมุย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Destination) พร้อมทั้งเรื่องการรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน ผู้ศึกษาทำการศึกษาในเชิงของการวิเคราะห์ทางการตลาด แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของเกาะสมุยเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศในอนาคต พบว่า มีกลยุทธ์ที่สำคัญที่ทำให้เกาะสมุยกลายเป็นเกาะสีเขียว ในด้านแหล่งท่องเที่ยวต้องพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพให้ทรัพยากรธรรมชาติโดนผลกระทบจากการท่องเที่ยวน้อยที่สุด พร้อมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาทางด้านโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว

3.4 ด้านกิจกรรมสีเขียว (Green Activity) ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมปั่นจักรยานทัวร์วัด การกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยไม่จุดธูป การหลีกเลี่ยงสังฆทานที่ทำจากพลาสติก การรณรงค์การใช้น้ำ สิ่งของที่เป็นประโยชน์มาทำพวงหรีดแทนพวงหรีดดอกไม้สด

3.5 ด้านชุมชนสีเขียว (Green Community) ควรส่งเสริมให้ชุมชน โดยมีความร่วมมือกันทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนในการใส่ใจ และร่วมกันดูแลและรักษาสีเขียวของสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์กนก เวียงคำ (2564) เรื่อง แนวทางการจัดการโฮมสเตย์ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชุมชนควรมีการรักษาอัตลักษณ์ของพื้นที่ไว้ และนำหลักการจัดการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาปรับใช้ในโฮมสเตย์เพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนไว้

3.6 ด้านการบริการสีเขียว (Green Service) บริษัทนำเที่ยวควรมีส่วนร่วมในการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้ถุงพลาสติก การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับบทความวิจัยของธนวรรณ มงคล (2558) เรื่องทัศนคติของลูกค้าที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเข้าพักและใช้บริการของโรงแรมสีเขียว พบว่า ความเชื่อที่มีต่อการให้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีผลต่อความตั้งใจที่จะเข้าพักและใช้บริการในโรงแรมสีเขียวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การเล็งเห็นความสำคัญของการเป็นมิตรต่อ

สิ่งแวดล้อม และปัจจัยทั้ง 2 ด้านมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเข้าพักและใช้บริการในโรงแรมสีเขียวด้วย ข้อเสนอแนะว่าควรส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นตามสถานที่ตั้งของโรงแรม และควรสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าด้วยตราสัญลักษณ์มาตรฐานโรงแรมสีเขียว

3.7 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของเกริกไกร นนทลักษณ์ (2562) เรื่อง ศักยภาพโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเกาะช้าง พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในอำเภอเกาะช้าง โดยรวมมีทัศนคติที่ดี รับรู้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดนโยบาย แผนงานในการบริหารจัดการองค์กรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับเกณฑ์โรงแรมสีเขียว ประเด็นที่ 1 นโยบายด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คือ หลักการหรือแนวทางการปฏิบัติที่สถานประกอบการใช้ในการดำเนินงานด้านการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นชุมชน โดยผู้บริหารและพนักงานร่วมดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพโรงแรมให้มีการใช้ทรัพยากรพลังงานอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ลดต้นทุนก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กร เกิดการยอมรับในระดับนานาชาติส่งผลให้การดำเนินธุรกิจมีความยั่งยืนเพราะมีความสมดุล สอดคล้องกับเกณฑ์โรงแรมสีเขียว ประเด็นที่ 6 การมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นหรือชุมชนในพื้นที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ ร่วมกิจกรรม ร่วมทำร่วมดำเนินการด้านการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการโรงแรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากการอภิปรายผล พบว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวคิดการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน ในการใส่ใจ และร่วมกันดูแล และรักษาสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว ควรพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวพร้อมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนท้องถิ่นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย โดยแหล่งท่องเที่ยวตามแนววัฒนธรรมเส้นทางบุญ ได้แก่ วัดหนองป่าพง วัดหลวง วัดพระธาตุหนองบัว วัดมหาวนาราม วัดทุ่งศรีเมือง วัดศรีอุบลรัตนาราม วัดสุปฏิญนารามวรวิหาร วัดเลียบ วัดใต้ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว และวัดสระประสานสุข ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน ในการใส่ใจ และร่วมกันดูแล และรักษาสิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว ควรพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนท้องถิ่นในการเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวควรลดขยะจากสังฆทาน โดยตระหนักถึงการถวายสังฆทานที่เป็นประโยชน์จริง และใช้พลาสติกให้น้อยลง และสร้างวัฒนธรรมในการใช้พวงหรีดที่นำไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าพวงหรีดแบบเดิมที่ใช้พลาสติกหรือใช้โฟมหรือใช้ดอกไม้ ลดการจุกจุก โดยเปลี่ยนไปใช้รูปเทียนไฟฟ้าแทนเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ การรักษาความสะอาดของห้องน้ำในวัดมากขึ้น และวัดอาจจัดบริการรถจักรยานบริการนักท่องเที่ยวเพื่อชมบรรยากาศในวัดและลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการใช้รถจากพลังงานน้ำมันเชื้อเพลิง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำผลการวิจัยการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี ตามแนวความคิดการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปต่อยอดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งประเด็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการตลาดสีเขียว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570).

สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2567 จาก <https://province.mots.go.th>.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). How to be 7 Greens. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2567 จาก

<http://7greens.tourismthailand.org/en.html>.

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2558). แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2558 จาก: <http://tourism-dan1.blogspot.com>.

เกริกไกร นนทลักษณ์. (2562). ศักยภาพโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเกาะช้าง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.

ทิพย์กนก เวียงคำ. (2564). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการโฮมสเตย์ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ธนวรรณ มงคล. (2558). ทักษะคติของลูกค้าที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเข้าพักและใช้บริการของโรงแรมสีเขียว. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 9(1), 37-49.

ประพิณวดี ศิริสุกลักษณ์ และคณะ. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวสีเขียวเชิงพื้นที่ของเกาะสมุยภายใต้พลวัตของโลก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- มัลลิกา บุตรทองทิม และศุภกัญญา เกษมสุข. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเส้นทางบุญเสริมสร้างการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ลำยอง ปลั่งกลาง. (2559). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิสาชา ภูจินดา และณัฐธิดา พัฒนเจริญ. (2564). การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านสะนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 13(2), 301-319.
- สำนักงานสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2566-2570). สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2567 จาก <https://www.nesdc.go.th>.
- สำนักงานสถิติจังหวัดอุบลราชธานี. (2567). สรุปสถานการณ์จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2561. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2567 จาก <https://ubon.nso.go.th>.
- Roscoe, J. T. (1975). *Fundamental Research Statistics for the Behavioral Sciences*. (2nded.). New York: Holt Rinehart and Winston.